

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput I. S. Gislenus e Græcius Romam, inde in Belgium venit, et Ursidongi
monasterium condit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

S. GISLENI CONFESSORIS,

S. Gisleus e Græcia Romam, inde in Belgium venit, et Ursidongi monasterium condit.

Auctore anonymo a,

Ex Mabillonio Sec. 2 Benedictino pag. 790 et seqq.

PROLOGUS.

Auctor S. Spiritum in-vocat.

Oportunum nobis, Fratres carissimi, ac valde commodum reor, de sanctorum exemplis Patrum aliqua, licet imperito sermone, vestris auribus tradere. Sed memor imperitiæ meæ, vereor aggredi opus, quod, Sancto agente Spiritu, S. explevit Hieronymus b. Licet sim indignus tanto operi, credibiliter tamen sciendum est, Dominum dixisse homini recta cogitanti et agenti: "Aperi os tuum, et ego adimplebo illud c." Sanctum ergo Spiritum, qui in cordibus mansit electorum, suppliciter exoro, atque illius spiramen tota mentis intentione invoco, ut sicut bruti animalis sensum inspiravit ad loquendum d, ita mei concavitatem palati suavitate dulcisoni sermonis repleat, quo valeam corda audientium intenta reddere et ad laudandum Dominum multimoda voce, ut perstrepat * mecum indesinenter admonere. Sed quid ego tantillus misellus? Quid pene clinguis de Dei digne possum explicare amicis, qui præceptis obediens Dominicus Christi vestigia indefessi sunt secuti animi votis? Dignum namque et justum est, ut, de quo fari gestio, cœpta vobis pandat oratio.

ANNOTATA.

a *Scriptis sub finem seculi ix vel seq. initium. Forte monachus Cellensis fuit, qui, cum monasterii sui ruinam videret, S. Gisleus memoriam hac sua lucubratione prospectum voluerit. Vide litt. II in Annotatis ad Caput 2.*

b *De Vitis Sanctorum a S. Hieronymo exaratis consule Miræum part. I de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 37.*

c *Psalmi 80, v. xi. Dilata os tuum et implebo illud.*

d *Videtur auctor alludere ad id, quod Numm. cap. 22, v. 28 et seqq. legitur: Aperuitque Dominus os asinæ etc.*

Venerandus igitur sacerdos Gisleus in gente Attica inclytis juxta seculi gloriam parentibus, Christiana nobilitate nitentibus, existit oriundus a: quorum popularem pompam bonæ indolis Puer floccipendens, Christi autem egestate gaudens, nobili mente quærebat, qualiter superno Regi placeret. Traditus ego liberalium artium pædagogis ac imbutus pleniter his, studuit philosophiæ post apud Athenas, nobilissimam Græcorum urbem, quæ cunctis nationum linguis tribuit totius flores eloquentiæ b. Hoc itaque seculari studio affatim edoctus, nihilque in hoc verâ Divinitatis perpendens, unde tenebras ignorantiae expellere posset, semet educandum tradidit sacra Scripturæ magistris. His ergo auspiciis a puero in robur virile sublimatus, dignum duxit haud fore satis Deo gratum, si se spontanea cordis voluntate in Omnipotentis obsequio constringeret, æquius esse subdi majorum institutis. Enimvero cœnobium intrans, regulariter S. Basilii normam servavit fortiter. Ubi ut apes prudens in mentis intimæ concha diversarum virtutum addidit mella, majoribus cum minoribus humilitatis et obedientiæ ingentis tribuens exempla. Plenus quippe virtutum charismate quibat cum Psalmista dicere: "Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et favum ori meo c."

3 *Justitiæ ergo nectare venerabilis Gisleus ad Ordines ecclesiasticos est promotus. Sacerdos itaque jam factus, amor Dei Sanctorumque cordi ejus accessit inedicibilis, mente revolvens, qualiter priorum justorum instrueretur exemplis. Talia siquidem deliberans corde simplici, recordatus est sanctissimum Christi martyrem Dionysium olim Athenis egressum Romam adiiisse negotio visendorum principum Apostolorum Petri et Pauli, qui jam martyrisati caelos ascenderant. Istius Dei testis animatus exemplo d et abbatis monasterii et omnium fratrum hortatu benigno egressus e loco petiit Romam precum gratia: ubi etiam in Dei precibus ac Sanctorum locis diutissime immoratus, voce divina admonetur, quo intro Gallias veniens pagum quæreret HAYNAU, et in eo oratorium edificaret in honorem Petri et Pauli, ac Deo ibidem serviens vite suæ metam præstolaretur. Tali itaque visione gestiens aggreditur iter, Galliarum petens provinciam, non impar illi summo Patriarchæ, cui dictum est, veteri Scriptura testante: "Exi de terra tua et de cognatione tua, et veni in terram, quam monstravero tibi e."*

Galliam vero Franciæ penetrans cum duobus discipulis Lamberto et Bellirio, lustratis passim urbibus et regionibus, pervenit tandem aliquando eximius Pater Gisleus pagum Haynau: cuius quoque vicis cœnobisque ex asse conspectis audivit fama diffusa de B. præsule Amando multa et stupenda dicere. Proficiscens namque ad

Sanctus, spreto splendore natalium, monachus a

b

E

e

ac presbyter factus, Romam adit, inde Gallias jussu divino petens, oratorium condere incipit, F

d

e

A ad eum, simul colloquio se salutantes, denique de his, quae Dei sunt, loquentes, venerabilis praeses venerandum finit abire Gislenum. Sic enim pervenit Dei antistes *f* Gislenus ad locum, qui Castrilocus dicitur *g*: ubi siquidem locum esse aestimans, qui sibi divinitus fuerat dictus, cepit totis viribus spinas ac tribulos et noxia quaeque radicitus extirpare, cupiens sibi cellulam construere, qua Deo ancillari posset.

cumque Dagobertus ursam venatus persequens effendit Castriloci;
h
i

4 Eadem tempestate totius regni Francorum monarchiam administrabat rex inclytus Dagobertus *h*, sed tunc venationis causa erat in pago Bracbant *i*. Quam ob rem quadam die hujus negotio peragrans solitudinem Hainae fluvio contiguam, nanciscentes ingentem moverunt canes ursam, quae rapido cursu petiit locum, quo praefatus antistes Gislenus aërumnoso labori insistebat, seque abdidit sub Sancti vestes, quae de arbore pendebant: quam e vestigio sequentes canes, nequaquam audebant vel proxime ad eam. Venientes autem et venatores lassabundi, perpendentes, quod non auderent canes propius accedere, fere insurrexerunt in Dei Servum, ejusque discipulos verbis ac fustibus eos arguentes vocabant magos et maleficos, quorum incantatione stupefacti canes minime auderent rapere belluam. Interea adveniens rex praefatus jussit quiescere suos, atque conversus ad Dei virum Gislenum ait: Dic nobis, quis es, et hi, qui tecum sunt, cur nostris canibus, carminando nocuistis? Beatus vero Gislenus taliter ei respondit intrepidus: Nos prorsus tuos non laesimus canes; fera, quam quaeris, illo quiescit in loco, si placet, rex, accipe eam, quia nullo modo indigemus ea, indigemus autem Dei misericordia. Animadvertens rex in Viro caelestem virtutem, recessit cum canibus, fera quiescente sub vestium dependentium umbra.

ablatis vero ab ursae ejus vestibus praecunte acquila,
k

5 Sancto itaque Gisleno cum suis cepto operi insistente, surrexit ursae, apprehensaque sancti Viri sporta, in qua ejus mysterium *k* erat, quo utebatur in sacris Missarum solemnibus, pedetentim egrediebatur. Quod aspiciens Vir beatus, vehementer ingemuit dicens: O Deus immensa pietatis, adesto misello, quod mihi servasti per regna maligna repende. Talia dicens beatus Gislenus arripuit iter cum suis post seram sportam ore ferentem: et ecce, ei obviam advolat aquila grandis praebens se ducem C Sancto eunti post belluam, sensim autem volitantem ac subinde reexpectantem, perpendit propter sui causam caelitus advenisse: quam procul dubio sequens usque ad agros patentes, cum aquila sublimi se reddidisset aëri, repertos sciscitatur pecorum custodes, an vidissent feram aliquid ferentem, et per condensa saltus abeuntem. Cui pastores, ecce, inquirunt, ante te properat, portans quasi quoddam vestimentum ore. Hoc etiam Vir almus audit occurrit post feram, reperitque eam in dumeto, quod tunc vocabatur URSIDONGUS, ideo sic dictus, quod ibi solita erat eadem ursae catulos fovere: modo vero nuncupatur CELLA nomine. Catuli vero tenentes delatam a mater sportam, ore brachiisque ludebant ex ea. Recepto ergo immaculato sanctus Gislenus indumento praecipit feram cum foetibus ex Dei verbo remotas redire in silvas continuo, nullique hominum pecudumve nocere ulterius in illo pago. Parens quippe fera Sancti verbo recessit, nec ulli deinceps in iisdem locis nocuit *l*. O nimium nequiores bel-

luis, qui non solum Sanctorum, verum etiam Omnipotentis spernunt, pro dolor, verba. Ecce Vir pius ac mitis jubet, crudelis et immitis fera paret: homo, propter quem facta sunt omnia, attendens talia, subde te Creatori, et omnis creatura obediet tibi. Postpositis illis ex ordine cuncta loquamur.

A. ANOSTMO.

6 Gavisus enimvero excolendus Gislenus de sacro vestitu ac loco sibi a Deo destinato, acceptis securibus ligonibusque, cepit cum praedictis suis paribus locum exstirpare, dumos et vepres funditus evellere. Emundato autem solo de omnibus arboribus noxiis, aedificare primum decrevit basilicam in honore SS. Apostolorum Petri et Pauli, uti divinitus fuerat imperatum ei. Erat namque iste laudabilis Exsul totius peritiae floribus comptus, pervigil in orationibus, hospitalitate praecipuus, frugalitate eximius, dapsilis pauperibus et omnium virtutum gratia ex asse decoratus. Unde, sicut Apostolus ait, "Christi bonus odor sumus *m*" opinio sanctitatis ejus per vulgus diffusa, pervenit usque ad sedem almi praesulis Autberti *n*. Cui opinioni noluit mox sanctus episcopus assentire, quia noverat scriptum esse: "Nolite omni spiritui *E*" "credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt *o*" et illud: "Omnia probate, quod bonum est, *p*" "tenete *p*." Itaque praecone misso praesul Cameracensium S. Autbertus mandavit, ut ad suae auctoritatis suggestum ne differret quantocius ire. Praecepto siquidem pontificali gratanter obtemperans, aggressus est proficisci in urbem. Cumque Phæbo terrae umbras petente, ad villam veniret, cui Racemus *q* nomen est, diu multumque quæsitum hominem invenit, qui ei tribuit hospitium.

Ursidongum venit, ubi demque oratorium exorsus a S. Autberto evocatur:

a quo rediit mulierem parturientem mortis periculo eripit,

7 Nocte quidem illic Sanctus quievit, mane vero discessurum hospes rogavit dicens: Pater, prout perpendo, grata sunt Deo opera, quae agis: ideo tuae humiliter supplico bonitati, qualiter post collationem cum episcopo ad me digneris reverti. Quod et agere S. Gislenus non desepxit. Perveniens etenim ad urbem Cameracum *r*, sancto praesentatus est episcopo. Autberto, quem sic affatur episcopus inquires: Dic nobis, frater, cujatis es, cujusve dignitatis? Sanctus respondit Gislenus: Graecus quidem sum gente, Christianus vero dignitate. Athenis nempe ortus et altus, Christi baptisate renatus: ita Romam adiens per Dei praecceptum *F* hanc perveni in patriam. In pago Haynau super flumen Hainae in loco, qui dicitur Ursidongus, operor manibus, aedificare gestiens Deo oratorium in Apostolorum Petri et Pauli honore. Desiderabam equidem tuam expetere sanctitatem, petiturus licentiam agendi, quae sunt cepta: sed praeventi gratia tua, quae me accersivit. Intuitus autem almus episcopus Viri justis sermones, nihilque in eis reprehensionis deprehendens, dilexit eum ac benedictum dimisit abire, rogans, quod coeperat, Dei opus perageret, atque peractum cum audiret, se sponddit benedicturum.

ceptumque opus perficit,

8 Regressus ergo rite colendus Gislenus, venit ad suum fidelem hospitem in villam Racemum, ac ejus uxor valde agrotans laborabat ob partum: quam ob rem religiosus hospes Virum sanctum in alia fecit decenter manere domo. Uxor is praeterea infirmitate gravius crescente, festinat vir ocius ad Sanctum perfuso lacrymis vultu dicens: Serve Dei, mea mulieri succurre jam moritursae, neque dedigneris Dei pietatem

A. ANONYMO. pietatem orare pro extremum spiritum trahente. Cujus fletibus Dei Famulus misertus, prophetica voce ait ei : Depone, homo, omnem mœstítiam, quoniam reversus domum tuam invenies sospitem, puero nato, uxorem tuam. At vir licet mœstus statim rediens domum, sumpsit de conjugè sana duplex gaudium, sicut viva voce audierat fari Christi Alumnum. Natum siquidem puerum sanctus Gisleus de sacro fonte suscepit, atque vir ille pro tantis beneficiis per beatum Vatem subi collatis, quidquid sui juris in villa Racemo fuit, almo Compatri suo tradidit ad opus SS. Apostolorum Petri et Pauli, quibus oratorium agebat. Reversus præterea Dei Testis Cellam s̄ perfecit, quam inchoaverat, basilicam.

opitulante
Dagoberto.

9 Prædictus igitur rex Dagobertus t̄ post multum tempus iter ducebat juxta Sancti Cellam : sed quia propter paludes difficiles erat via euntibus ad illam, sumpta lympha sanctificata, thuribulo cum thymiamate sanctoque Euangelio properat Sanctus obviam regi, sciens scriptum : " Subjecti estote omni humanæ creaturæ B " propter Deum, sive regi tamquam præcellenti u. " ti u. " Adspiciens vero rex Vatem sanctum recognovit interrogans eum : Quid vis, Dei Dilecte ? Ait illi Sanctus ; Exsul et peregrinus sum, domine mi rex, et has in partes de terra longinqua veni, hoc est, de Athenis, nobilissima Græcorum urbe, Dei utique jussione : vestram nunc obnixè depono caritatem, quo nostro dignemini loco largiri de regia vestra possessione, unde aliquid victus habeant famulantes Deo in eo, queantque pro regis incolumitate æterno Christo imperatori supplicare jugiter. Postulationi itaque S. Gisleus rex aurem libenter accomodans, tradidit SS. Apostolis Petro et Paulo locellum præfatum, qui modo Cella vocitatur, et quidquid in circuitu ejus est silvarum, aquarum, aliarumque rerum eidem loco habillum, insuper et villam Hornutum x̄ cum suis omnibus appendiciis. Dati autem his mente hilari legaliter, abiit rex viam suam gaudenter. Tali quoque regio solamine vir laudabilis Gisleus alacrior redditus, gratias agens ei, qui cuncta benigno moderamine peragit.

ANNOTATA.

- C a Origine tamen forte Francus aut Belga. Vide Comment. præv. num. 15.
 b De Atheniensium scholarum S. Gisleus ætate, conditione et statu consule Comment. præv. num. 16.
 c Psal. 16, v. 103.
 d Id non ex antiquis certisque monumentis, sed suis præjudiciis ductus scripsit anonymus noster.
 e Gen. 12, v. 1, et Act. cap. 7, v. 3.
 f Hoc nomine etiam presbyteri vocati sunt.
 g Roma recta S. Amandum, Trajectensem ea tempestate episcopum, adisse videtur; inde vero Castrilicium, nunc Montes Hannoniæ et hujus provinciæ caput; nisi forte a S. Amando digressus, recta Ursidongum (nunc Gisleopolim) contenderit. Vide Comment. præv. num. 38.
 h Dagobertus jam pridem obierat ex plerorumque eruditiorum sententia.
 i Belgii provincia est vicina Hannoniæ, Belgii item provinciæ.

k Videntur hic significari vestes sacræ, quibus D in Sacrificio Missæ utebatur.

l Quidquid hic de Dagoberto, ura et aquila narratum est, fabulas olet: has anonymus, S. Gerardi discipulus, prudenter reticuit.

m Ad Corinthios 2, cap. 2, v. 15.

n Cameracensis, in cujus diocesi S. Gisleus morabatur.

o Joan. 1, cap. 3, v. 1.

p i ad Thessalonicenses cap. 5, v. 20.

q Gallicæ Roissin, inter Gisleopolim et oppidum Quenoy.

r Belgii civitatem ad Scaldim fluvium, nunc archiepiscopatu insignem.

f Quæ prius Ursidongus, quasi Lustrum ursæ dicta fuerat.

t Vide lit. h et num. 42 Comment. prævii.

u i Petri, cap. 2, v. 13.

x Vicum prope Gisleopolim, de quo plura num. 48 Comm. præv.

CAPUT II.

Oratorium SS. Petri et Pauli dedicari E curat : S. Waldetrudem, ejusque filias, et sororem Aldegundem ad vitam monasticam allicit, ac pie moritur.

Peracto siquidem oratorio almus antistes Gisleus plenius suggestit dominis episcopis Antberto atque Amando, uti venientes pontificali auctoritate benedicerent illud. Quod et venerabiles episcopi egerunt venerabiliter cum ingenti populorum ambitione a. Tunc etiam temporis erat quidam nobilis vir, nomine Madelgarius, qui Vincentius post dictus est, in palatio supradicti regis, cujus uxor erat consanguinea regi, nomine Waldetrudis b. Quique Madelgarius, Deo inspirante, Sanctorumque præfatorum præsulum admonitionibus compunctus, S. Antberti manibus tonsura capitis accepta in Altomonte c sub S. Benedicti norma sese humiliter reclusit, quamque feliciter finetenus servavit. Uxor vero ejus beata Waldetrudis in sæculari habitu degens, proles prædiaque sibi a seniore collata nobiliter regebat. Enimvero ne tanti viri conjux sæculi actibus illuderetur, divina voce sacerdos Domini Gisleus edocetur, quo eam invisere dulci affatu animaret in bono, ut, mundi pompis abrenuntiatis, exemplum sui sequeretur jam cœlibis Domini. Abiens quippe Sanctus, hortatus est eam affatim caritosa celestique doctrina. Auditis ergo Christi famula Waldetrudis eximii patris Gisleus documentis, dixit nequaquam se velle degere in sæculi gloria, sed nescire, ubi aut qualiter in Dei famulatum semet adstringeret. Post hujusmodi sacras admonitiones vidit Dei ancilla Waldetrudis in visu quasi intraret ecclesiam, quæ est in villa Buxuto d, et S. Gaugericus episcopus e hilariter eam adspiciens dabat ei calicem optimo plenum vino dicens : Age quod agis, placent enim Deo et mihi, quæ agis. Qua visione acsi fervens in utre multum, ita Christi pedissequa sancti spiritus gratia

Dedicari oratorium curat, et S. Waldetrudi